

Joannes diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, A qui Homo vocor.

Ego Notkerus sanctæ Leodicensis Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Benedictus diaconus, Joannes diaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ.

Petrus abbas, qui in synodo, quod hoc privilegium narrat, resedi et subscripsi.

Ego Otto Dei gratia Romanorum imperator Augustus subscripsi.

Anno pontificatus domini Gregorii summi pontificis et universalis quinti papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli tertio, imperante domino tertio Ottone a Deo coronato magno et pacifico imperatore anno secundo, in mense Madio, et inductione xi.

Joannes praefectus, et comes palatii, atque dativus judex.

XIX.

GREGORII PAPÆ V EPISTOLA AD CONSTANTIAM (8) REGINAM GALLIARUM.

(Anno 998.)

Ut qui villas Juliani episcopi prædati fuerant, et incenderant, ecclesiastica regiaque auctoritate coercentur.

Cum devotissimam dominam sciam de cœlesti vita atque remedio animæ suæ sedulo cogitare, culpam me committere vehementer existimo, si ea quæ pro timore omnipotentis Dei sunt sugerenda, si luero; et te sanctissimam de ecclesiastica pace sedule non commonuero. Nimis me Juliani fratris et coepiscopi nostri proclamatio nuper constristavit: maxime cum villæ suæ, videlicet ecclesiæ, a nequissimis prædonibus sint deprædatæ, atque nocturnis incendiis more surum combustæ; et dum iidem maligni juxta nostri prædecessoris Bonifacii decreta, pro immunitate illud emendare noluerint; dum et sæculi leges hæc eadem ita habere voluerint, lege vulgari teste in qua sic scribitur: « Si quis manu armata usque ad quatuor homines in vicum alterius ad maleficiendum venerit, ille qui prior est pro illicita præsumptione componat solidos DCCC. Sequaces vero ejus, unusquisque solidos LXXX. Si vero ibi incendium fecerint, sibi nonam componant, prædam vero in quadruplum restituant. » Si sæculi leges tales justitiam habere voluerint, lex divina cur inferior esse debet? Cum in ipsius veritatis præsentia a Zacchæo collaudatum sit, si aliquem defraudaret, ut in quadruplum restitueret. Et quia summum in regibus bonum est justitiam colere, ac sua cuique jura servare, et in subjectos non sinere quod potestatis est fieri, sed quod æquum est custo-

(8) Roberti regis Francorum conjugem.

(9) Indictionis certissima, quam apposui, emendatio est. Scripta est enim epistola mense Novemb. ann. 998, quo anno Constantiam Robertus rex conjugem duxit. Neque enim scribi potuit vel anno præcedenti, quo nondum regina erat Constantia, vel consequenti, quo Gregorius pontifex jam inde a Februario mense obierat. Porro Novembri ann. 998 currebat indictione XII, inchoata a Kal. Septembr., quod erat in temporibus pontificiæ inductionis ini-

A diri; quod vos et diligere et omnino confidimus studere. Quapropter excellentiae vestræ mense Novembri præsentis anni XI (cor. XII) indict. (9) Petrum fratrem et coepiscopum a gremio sanctæ Romanæ Ecclesiæ transmittimus, ut, fratribus ejusdem provinciæ in unum congregatis, immunitas et præsumptio et sacrilegium canonica auctoritate et vestra regia dignitate talem terminum accipiant, ne post hæc membra diaboli, filii nequam, in sancta Ecclesia te etiam ibi regnante talia præsumant:

XX.

PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO GREGORII PAPÆ V CLUNIACENSI.

(Anno 999.)

[Bullar. Cluniac., 10.]

B GREGORIUS episcopus servus servorum Dei dilecto filio ODILONI abbati monasterii quod dicitur Cluniacum, in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli consecratum in comitatu Matisconensi situm, et per te in cunctis successoribus tuis abbatibus in perpetuum.

Desiderium quod religiosorum præpositorum et sanctorum locorum stabilitate permanere monstratur sine aliqua dilatione est Deo auctore perficiendum, et quoties in suæ utilitatis commodis nostrum assensum et solitæ apostolicæ auctoritatis exposcent præsidium, ultiro benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro integra securitate ea ratione solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum præmium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus conserbatur. Et ideo quia postulastis a nobis ut præfatum monasterium apostolicæ auctoritatis serie muniremus, et omnia ejus pertinentia perenni jure ibidem inviolabiliter permanenda confirmaremus, et absque omni jugo seu ditione cujuscunque personæ constabilire nostri privilegii pagina corroboraremus: propterea tuis flexi precibus ob interventum Domini invictissimi et pii Ottonis imperatoris augusti, ejusque remedium animæ per hujus nostræ auctoritatis privilegium statuentes decernimus, ut cuncta loca et monasteria ad supradictum Cluniacense cœnobium pertinentia, quæ ab aliquibus Christianis, regibus, episcopis, ducibus seu principibus eidem loco sunt concessa, et ab antecessoribus tuis abbatibus acquisita, Bernone videlicet, Odone, Aymardo, et beatæ recordationis sancto Maiolo prædecessore tuo, vel quæcumque ad eumdem locum pertinere videntur; absque ullius contradictione cum magna securitate quietus debeas possidere, et per te universi successores tui in perpetuum, hoc est, ipsum Cluniacense cœnobium a po-

D tium, imo et aliquandiu postea fuit, ut ex Gregori VII epistolis appareat, ac nominatim lib. I, epist. 19. Non designat Gregorius cuius urbis episcopus es- set ille Julianus. Andegavi forte, siquidem epistolæ hujus exemplum ex Andegavensi codice descriptum est. Quod si ita est, addendus Julianus Andegavensis episcoporum catalogo. Neque locus ipsi deerit. Nam circa hæc tempora magnus hiatus est in Gallia Christiana.

tentissimo olim duce Guillelmo in pago Matisconensi fundatum, cum omnibus rebus in circuitu ejusdem loci, et in aliis regionibus positis ad ipsum locum, pertinentibus, in comitatu videlicet Matisconensi cellam in honore sancti Martini sacratam; ecclesiam quoque juxta positam in honore sancti Joannis dedicatam; villas etiam Cavinias cum ecclesia, Solustriacum villam cum ecclesia, Escutiolas cum ecclesia, Galliniacum cum ecclesia, Rufiacum cum ecclesia, Masiliias cum ecclesia, Clairmannum, Petroniacum, Bargeserenam villam, Arpayacum, Darboniacum, Besorniacum, ecclesiam sanctæ Columbæ, Vitreriam, Burguliensem villam, castrum Lurdonum, Blanuscum villam nomine Cottam, monasterium etiam quod vocatur Carus locus cum omnibus ad se pertinentibus, cellam Regniacum cum omnibus ad eam pertinentibus, ecclesiam sancti Victoris cum omnibus quæ ibi aspicere videntur; cellam quoque in honore sancti Victoris cum omnibus suis appendiciis, ecclesias etiam et terras quæ juxta illam sunt, pro quibus dedimus ecclesiam sancti Jangulfi, Eguirandam quoque curtem cum ecclesia sancti Andreæ apostoli, et cum aliis ecclesiis et omnibus suis appendiciis, omnes quoque ecclesias et terras, seu omnia quæcunque supradictus locus videtur habere in jam dicto comitatu. In comitatu vero Cabilonensi cellam de Bellomonte in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ constructam, cum omnibus quæ ad ipsam aspicere videntur: ecclesiam quoque de Campiloco, cum omnibus quæ ad eam pertinere videntur. Curtem etiam vocabulo **C** Juliacum cum ecclesiis et terris eidem loco quondam ab episcopo Manasse collatis, et omnes ecclesias et terras, quæcunque supradictus locus videtur habere in jam dicto comitatu. In episcopatu vero Augustodunensi cellam Oradellis constructam in honorem sanctæ Dei Genitricis cum omnibus suis appendiciis. Illas etiam ecclesias et terras quas Theotardus clericus nuper contulit jam dicto Cluniacensi cœnobio. Confirmamus etiam et corroboramus nostra apostolica auctoritate illam, quam fecit dominus Walterius Augustodunensis episcopus, de monasterio quod dicitur Magabrense ad suam Ecclesiam pertinente cum omnibus ad ipsum pertinentibus. Omnes quoque ecclesias et terras, et quæcunque supradictus locus Cluniacaeus videtur habere in jam dicto episcopatu. In comitatu quoque Arvernensi Silviniacum monasterium, ubi prædecessor tuus sanctus Maiolus requiescit, cum omnibus ad eundem locum pertinentibus. Et cellam quæ vocatur Firmitas cum omnibus ad se pertinentibus; cellam quoque quæ vocatur Scuriolas; ecclesiam etiam in honore sancti Sulpitii dicatam in villa quæ dicitur Langiacus. Et cellam quæ vocatur ad Boscum in honore sancti Petri constructam. Monasterium quoque quod dicitur Riris consecratum in honore sanctæ Dei Genitricis cum curte Lipsaco et omnibus suis appendiciis. Ecclesiam quæ vocatur Manrengum cum aliis terris eidem monasterio ab Eustorgio nobilissimo viro nuper

A traditis. Cellulam quoque juxta positam in ipso comitatu sitam, in honore sanctæ Dei Genitricis sacratam, quæ vocatur ad montes. Monasterium etiam Celsinianense cum cellis, ecclesiis, villis, et terris suis, Carniacum videlicet, Burnunculum, Abalniacum, Ginniacum, Cardonetum, et cum omnibus ecclesiis et terris ad ipsum Celsinianense monasterium pertinentibus. Cellam quoque in ipso comitatu sitam ubi requiescit sanctus Florus, quam tradidit supradicto loco Eustorgius clericus cum omnibus ad eam pertinentibus. Cellam quoque in Brivatensi vico pertinentes ad supradictum locum. Cellam etiam Riliacum cum curte et omnibus ad eam pertinentibus. Capellam quoque juxta positam in honore sancti Salvatoris constructam in villa Saraciaco; omnes quoque ecclesias et terras, seu quæcunque videtur supradictus Cluniacus possidere in jam dicto comitatu. mansiones quoque cum capella in Aviciensi civitate sitas, quas tradidit supradicto loco dominus Grimaldus clericus. In episcopatu etiam Vivariensi cellam Mizoscum cum omnibus quæ ibi aspiciunt, cellam de Rumpono-monte, cellam ad fontes, cellam Riorus cum omnibus quæ habere videtur supradictus locus Cluniacus in jam dicto episcopatu. In episcopatu Uticensi monasterium in honore sancti Petri et sancti Saturnini dedicatum, super ripam Rhodani situm, cum castro Colonellas et curte Tulleia, et cum omnibus ad se pertinentibus ex utraque parte fluminis. In Trecassino episcopatu cellam in honore sancti Amandi constructam. In episcopatu Arausico cellam in Podio Odoleno, monasteriolum in honore sancti Pantaleonis constructum cum omnibus ad illud pertinentibus. In Gapincensi episcopatu cellam in honore sancti Andreæ constructam, jam dicto Cluniacensi cœnobio concessam a Ricaudo clero cum omnibus appendiciis suis. Ganagobiense quoque monasteriolum et curtem Valentiolam, et omnia quæ videtur supradictus locus Cluniacus tenere et quod habet habere, videlicet de quibus rebus habet donationem et descriptionem, atque de villa et castro Sarrianis, et de omnibus quæ habet in patria quæ vocatur Provincia, in Valentiniensi episcopatu hoc quod videtur habere Cluniensis locus in villa quæ dicitur Ales, et in monte Syon, et omnia quæ videtur habere ipse **D** locus in ipso episcopatu. In episcopatu Viennensi monasterium quod vocatur Taderniacum cum cella quæ dicitur causella, et villa quæ vocatur Braeost, et villa quæ dicitur Insula, cum omnibus ecclesiis, villis et terris quæ videtur habere jam dictus locus in nominato episcopatu. In episcopatu quoque Lugdunensi, cellam beatæ Mariæ quæ dicitur Taluzatis; cellam Poliacum, cellulam Artedenum, cellam quoque Ambertensem, cum ecclesiis, villis et terris ad ipsam pertinentibus; celam quoque Saviniacum, et curtem Ambariacum, et ecclesiam sancti Andeoli, ecclesiam quæ vocatur Adoratorium, curtem de Romanis, cellam Cavariacum, cellulam Luiniacum, villam Tusciacum; omnes quoque ecclesias, villas

et terras, quas Wichardus moriens eidem loco Cluniensi contulit, cum omnibus quæ videtur habere supradictus locus in supra jam dicto episcopatu. Monasterium quoque Paterniacum ab Adelaide imperatrice Augusta constructum, et a Conrado rege et filio suo Rodulpho rege, Cluniensi cœnobio per præcepta regalia traditum, cum omnibus quæ videatur habere in Burgundia, et cum omnibus quæ ipsi monasterio in Alsacia dederunt imperatores Augusti Ottones. Monasterium quoque quod dicitur Romanum cum omnibus ad se pertinentibus jam dicto Cluniensi cœnobio; et tibi tuisque successoribus habere concedimus in perpetuum. Haec omnia supra scripta loca, et monasteria cum cellis, ecclesiis, curtibus, villis, servis et ancillis, silvis, vineis, campis, pratis, aquis, aquarumque decursibus, et omnibus terris R cultis et incultis ad supradictas possessiones vel potestates pertinentibus ipsi Cluniensi loco, tibique et tuis successoribus per hujus nostri privilegii auctoritatem tenenda et possidenda concedimus in perpetuum, ita ut nullus dux, neque episcopus, neque aliquis princeps, neque quælibet magna parva que persona de præfatis omnibus rebus et decimis, quæ inibi pertinere videntur, audeat molestare vel inquietare. Nec non sub divini judicii promulgatione et confirmatione, anathematis interdictione corroborantes decernimus, ut nullus episcopus, seu quilibet sacerdotum in eodem venerabili cœnobio pro aliqua ordinatione seu consecratione ecclesiae, presbyterorum vel diaconorum missarumque celebratione, nisi ab abate ejusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum præsumat; sed liceat monachis ipsius loci cujuscunque voluerint ordinis gradum suscipere, ubicunque tibi tuisque successoribus placuerit. Abbates namque qui consecrandi erunt, de ipsa congregazione cum consilio fratrum communiter elegantur, et ad eos consecrandum quemcunque voluerint episcopum advocent. Quascunque vero terras nunc tenes, et quas tu tuique successores acquirere potueritis, in perpetuum possiden- das concedimus vobis. Si quis autem temerario ausu (quod fieri non credimus) contra hujus nostræ apostolicæ confirmationis seriem venire aut agere tentaverit, sciat se Domini nostri apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodandum, et cum diabolo ejusque atrocissimis pompis, atque cum Juda traditore Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi in æternum ignem concremandum, simulque in voraginem tartarumque chaos, demersum cum impiis deficiendum. Qui vero custos et observator hujus nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam ei vitam a Domino æternam consequatur. Amen.

XXI.

GREGORII PAPÆ V BULLA PRO CONFIRMANDIS JURIBUS MONASTERII DE PETTERSHAUSEM AD RIPAM RHENI IN DIOCESEI CONSTANTIENSIS.

(Anno 999.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, GREGORIUS, qui et BRUNO, sanctæ catholicæ et apostolicæ

A Romanæ Ecclesiæ Dei gratia episcopus et servus servorum Dei.

Desiderium quod ad religiosum propositum et sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua est Deo auctore dilatione perficiendum, et quoties in quibusdam sanctæ Ecclesiæ utilitatibus vel commodis noster assensus, et solitum apostolicæ auctoritatis exposcit præsidium, ultero benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et ratum propositum pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc sanctorum veneratione locorum, salus et indemnitas profligetur, et nobis quoque lucri potissimum præmium a Condитore omnium prescribatur. Volente igitur atque rogante tertio Ottone imperatore Augusto et Lampertio sanctæ Constantiensis Ecclesiæ episcopo, quoddam monasterium in ripa Rheni, juxta Constantiam in villa quæ vocatur Pettersusa, de Gebehardo beatæ memorie episcopo, in honorem S. Gregorii constructum, apostolica defensione munimus, et præceptis Romanæ Ecclesiæ eo tenore decoramus, quatenus ad ipsum monasterium, cui nunc abbas Pericherus præest, cum omnibus ad se pertinentibus, diversis prædiis, cultis et incultis, colonis et familiis, vel quæcumque idem Gebehardus episcopus hereditario jure vel aliqua acquisitione ad idem monasterium contradidit, aut quæcumque de episcopio commutavit, aut sine commutatione permisit, necnon quidquid prædictus Lampertus episcopus ad ipsum monasterium in quocunque negotio concessit, cum Sigeri prædiis, Tuscenanch et Wengiu vocatis, in pago Turgeu, sub comitatu Peretholdi comitis sitis, quorum unum de rebus episcopii per episcopum Gebehardum, aliud de ejusdem monasterii rebus per prædictum abbatem Pericherum acquisitum est, vel quocunque per aliquem Dominum timentium ad eumdem pium locum concedendum est, aut concessum jam venit, apostolica beati Petri defensione ac tuitione stabilitum et inconsum sub Christi testimonio permaneat et persistat. Hoc etiam jam apostolica jussione, cum consensu tertii Ottonis imperatoris Augusti et Lamperti supradicti episcopi, qui hæc fieri rogaverunt, omnino interdicimus, ne forte aliquis eidem monasterio præfigatur, nisi quem communis fratrum ibidem Deo servientium concordia eligat; ad episcopum vero eum qui ita electus est, stabilire tantum pertineat. Id ipsum etiam de advocati electione decernimus. Electo autem abbatи vel monasterio advocate curæ sit res monasterii curare, easque dissidentibus resistere. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea quæ ab hac nostra auctoritate pie ac firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire, vel his quæ a nobis ad laudem Dei pro stabilitate jam dicti monasterii statuta sunt, refragari aut in quoquam transgredivit, sciatis ex auctoritate B. Petri principis apostolorum, cujus vel immeriti vicem agimus, anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo atque Juda traditore Christi æternis incendiis concreman-